

It Ijocht : dichtstik yn 't Boerefries

<https://hdl.handle.net/1874/233703>

mm 01018

No. 7. 6 18

'T LICHT.

GEDICHT IN 'T BOERENFRIESCH

DOOR

T. P. KLIMSTRA

te Lioessens.

MET EEN VERTALING IN 'T HOLLANDSCH

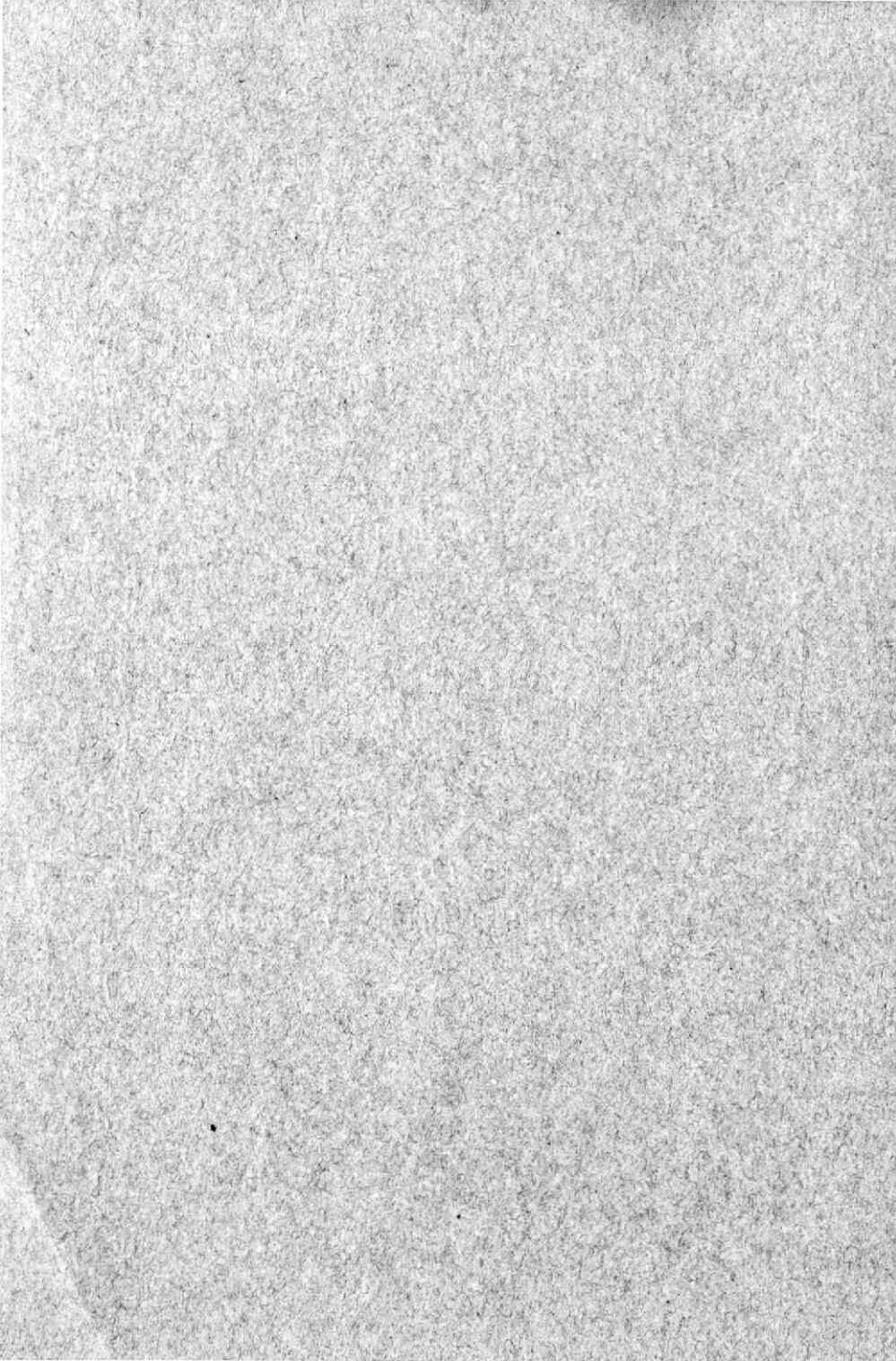
EN EEN INLEIDING

DOOR

J. DE JONG,

Predikant te Oostrum, voorheen te IJsselmonde.

M. O. Jongbloed,
Leeuwarden.

IT LJOCHT,

TROCH

T. P. KLIMSTRA.

IT LJOCHT.

DICHTSTIK YN 'T BOEREFRIES

FAN

T. P. KLIMSTRA

te Lioessens.

MEI IN OERSETTING YN IT HOLLONS

TROCH

J. DE JONG,

te Aestrum, foarhinne te Ysselmonde.

M. O. Jongbloed,
Leeuwarden.

'T LICHT.

GEDICHT IN 'T BOERENFRIESCH

DOOR

T. P. KLIMSTRA

te Lioessens.

MET EEN VERTALING IN 'T HOLLANDSCH

EN EEN INLEIDING

DOOR

J. DE JONG,

Predikant te Oostrum, voorheen te IJsselmonde.

M. O. Jongbloed,
Leeuwarden.

Het friesch is niet een dialect van het hollandsch, maar een afzonderlijke taal. Het verschilt zelfs meer van het hollandsch dan dit van het hoogduitsch.

Flectie, woordgronding en zinsbouw bewijzen dit.

De classieke dichter in het friesch is Gysbert Japicx (1666) Na hem werd zóó weinig in het friesch geschreven, dat de Friezen een tijd hebben gehad, dat ze ontwend waren hun eigen taal te lezen.

Sedert het begin van het tweede kwartaal dezer eeuw, heeft het friesch weer een eigen litteratuur ontvangen; grammatica's en woordenboeken met een. Die litteratuur had aan de Halbertsma's en eenigen hunner tijdgenooten haar ontstaan en hare eigenaardige richting te danken.

De stijl en dictie van deze friesche dichters en prozaschrijvers (die boersche grofheden niet al te zeer verachtten) was geput uit het volksleven, en beantwoordde dus aan den smaak van *het boerenvolk*; maar stond toch altijd (hoe forsich zij ook door dik en dun stapten) eenigzins onder de leiding hunner hooge ontwikkeling. Het kernachtige en compacte (geheel zonder den gloed van Vondel) en het naïve (zonder de teederheid en de wijding van Claudius) is hun kracht.

De opvolgers der Halbertsma's hebben in hunne voetstapen gewandeld. Er is nauwelijks een genre dat niet beproefd is, maar bijna elke proef droeg het stempel van den smaak der Halbertsma's: geestigheid zonder geestelijke volheid; boersche naïviteit, maar met groote frischheid. Rationeel, maar rationalistisch in levensbeschouwing; plat dikwijls, maar *nimmer* bombastisch is de friesche muze.

Daarom hebben deze dichters (ook in proza), zelfs geniale mannen als Waling Dykstra, nooit geheel kunnen bevredigen dan in de Idylle en wat daar aan grenst.

Dat ik sommigen het onrecht doe hunne namen hier niet te noemen, heeft zijn reden daarin, dat ik hier slechts een korte inleiding, en geen geschiedenis der friesche letterkunde schrijf. Ik zou den heer W. D. onrecht doen, als ik *velen* naast hem noemde.

De friesche dichters hebben, even als het friesche volk, frischheid, kracht en helderheid lief. Er zijn schilders onder als Jan Steen, die een blozende boerendeern kunnen teekenen en „onbetaalbare grappen” op pikante wijze te zien geven; maar Madonna's schilderen zij niet en hun land schijnt te vlak te zijn, dan dat ze begrip zouden hebben van de heerlijkheid van Thabor. Och, dat ze onder een ander gesternte geboren waren!

De dichter *Klimstra* heeft van al de bovengenoemde deugden iets, en hem ontbreekt zekere meesterschap over den vorm niet, al staat hij (ook daarin) niet met Waling Dykstra gelijk; maar *hij is onder een ander gesternte geboren*: Hij dicht uit aandrif, en uit liefde voor het Christendom.

De vertaling, die ik (tot gemak van hen onder onze lezers, die het friesch *niet*, of slechts *voor de curiositeit lezen*) er bijvoegde, is zoo woordelijk, als ik haar, met behoud van maat en rijm, maken kon.

Waar ik een friesch woord niet vertaalde met het corresponderende hollandsche, zal de kenner mij boop ik meestal toegeven, dat het schijnbaar gelijkende woord in de verwante taal een andere kracht heeft verkregen, naar den regel: *verba valent usu*.

Ik dank mijn vriend J. Langhout (predikant te Anjum), dat hij mij op dit gedicht en zijn vervaardiger opmerkzaam maakte.

Ik kon niet vermijden somtijds onrecht te doen aan het friesche gedicht. Ik kon namelijk het eigenaardige van frieschen eenvoud, die het verrassende van flinke grepen zoo zeer verhoogt, niet altijd weêrgeven.

Moge het doel dat *Klimstra* bij de voordracht (op het feest eener jongelings-vereeniging) zich voorstelde, er niet minder om bereikt worden, onder een grooter publiek.

Ik zeide zooeven dat het friesch een eigen grammatica heeft; het heeft ook een eigen *spelling*: zelfs meer dan ééne. In de steden van Friesland wordt een patois van het *hollandsch* gesproken en ook op het platte land wordt in de scholen niets dan het *hollandsch* onderwezen.

Daardoor komt het, dat de Friezen een andere waarde aan de letters, inzonderheid aan de klankteekens, hechten, dan ze oorspronkelijk in het friesch hadden.

Dit, en niet zoozeer de willekeur der schrijvers, gaf de geboorte aan drie spellingen, met hunne schakeeringen nog bovendien.

1. Die van Gysbert Japicx (oorspronkelijke waarde der letters en oude, niet door het hollandsch gewijzigde, uitspraak).
2. De letterwaarde van G. J., althans hoofdzakelijk, en de uitspraak van dezen tijd.
3. De waarde der letters als in 't hollandsch.

De laatstgenoemde wijze van schrijven volgde ik. De Fries kan het zóó lezen en andere lezers uit Nederland zijn minder in gevaar de uitspraak te radbraken.

Men spreke dus de letters uit als een Hollander en ge-lieve verder slechts op het volgende te letten:

M e d e k l i n k e r s.

g = niet de hollandsche keelletter maar *de hoogduit-sche* gehemelteletter.

h heb' ik dikwijls gebruikt om in éénsylbige woorden de schijnbaar opene sylbe te sluiten, evenals in de hollandsche Interjectie *Bah!*

n = de neusklank.

K l a n k e n.

a en e spreke men geheel uit als in 't hollandsch.

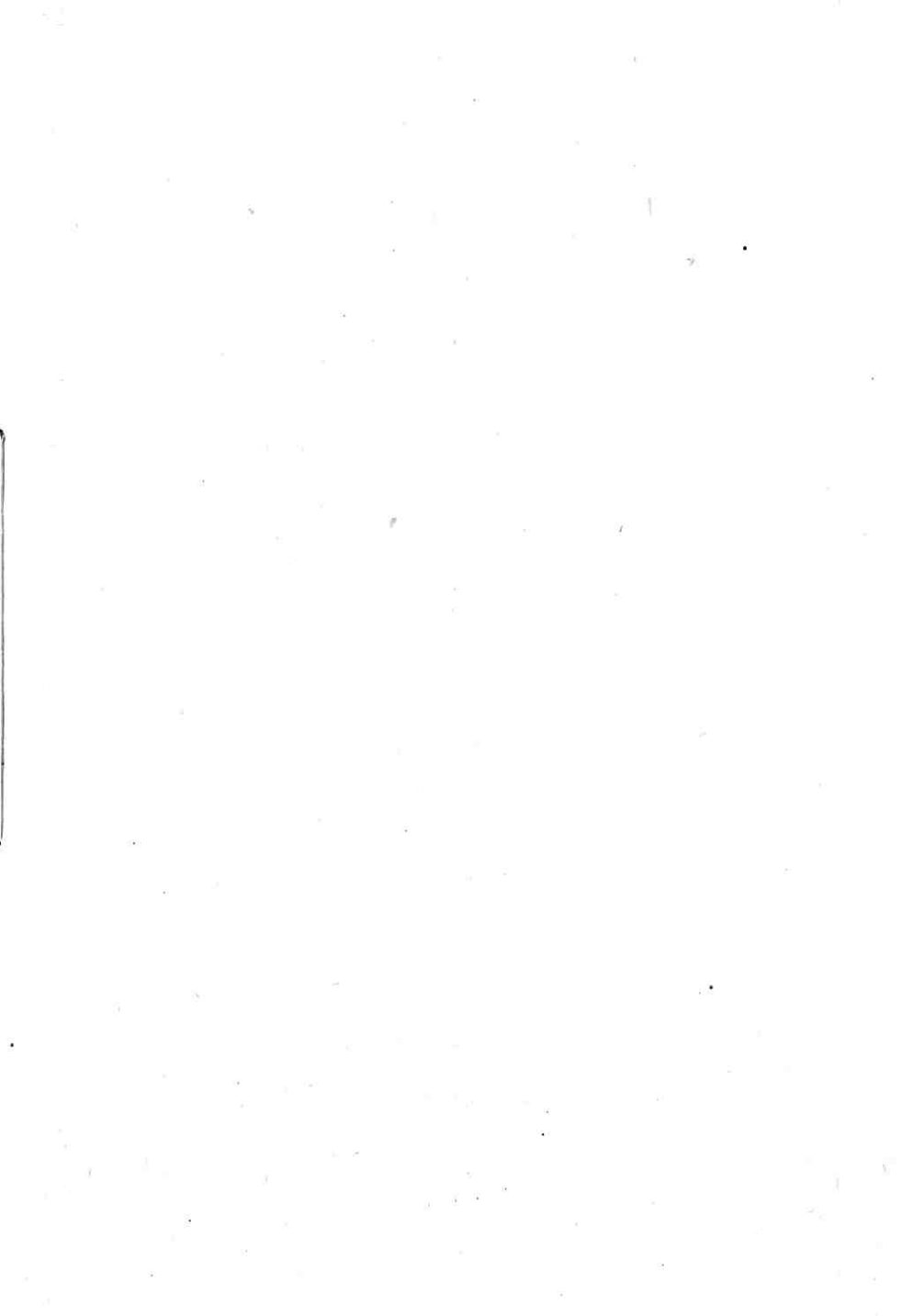
o = o in kop, slokken enz.

- o = o in bok, pop enz.
 ôâ = is *één* klank.
 oo = o in stok, maar *tweemaal zoo lang*.
 ae = ae in waereld (niet als e in wereld).
 êâ = ee in zeer, meer enz.
 oe = oe en de korte scherpe e (in koe en hek), maar
 deze beide klanken als *één* klank uitgesproken.
 ôê = oe in 't hollandsch, maar *verlengd, sleepend*. Bij
 voorbeeld: hoed (hoed) spr. uit: hoeed,
 hoêd (huid) " " hoêd, met ver-
 (lengde klank.
 ie = ie ê (in *dier* en hek) als *één* klank uitgesproken.

Het is een verblijvend teeken dat het Christelijk onder-
 wijs de liefde heeft van zoo vele vereenigingen van jonge-
 lingen en jonge dochters. Geve God dat die liefde toe mag
 nemen in zuiverheid en kracht.

OOSTRUM, 26 Aug. '80.

J. DE JONG.

IT LJOCHT.

Op dit kristlik jonglingsfeest
Sil'k in lyts gedichtsje laeze.
'T is net mooi, mar dat is neat ;
Want 't soe ek in woender waese
Dat san domme boer oz ik
Kaam mei in mooi in deftig stik.

Nijë talen hêh'k net lead ,
Lyk os jimme wol tinke kinne,
Derrom praat ik boerefries
('T hollons koe'k me is yn fôarsinne)
'K tink mar : yder kin 't fôarstean ;
Derrom sil'k myn gong mar gean.

'T is in stikje oer it *Ljocht* ,
Dat uus loân olleer bestraalde ,
Fan in ljocht op 's libbens wei ,
Det min oos sa licht fôadwaalde :
'T Ljocht dat uus oenmisber is
Dat is *Gods getugenis*.

'T is dat grutte oåde bôek
Dat wy mêast-ol „Biibel” hjitte.

HET LICHT.

Op dit christlijk jong'lingsfeest
Wil 'k een klein gedichtjen lezen.
'T is niet schoon, maar och dat gaat,
Immers 't zou een *wonder* wezen
Dat een boer, plomp als ik ben,
Dichte als meesters met de pen.

'K heb geen nieuwe taal geleerd,
Zooals ge allen wel kunt gissen,
Daarom spreek ik boerenfriesch
('T hollandsch kon ik licht in missen).
'K denk maar : ieder kan 't verstaan,
En zal dus mijn gang maar gaan.

'T is een stukje over 't *Licht*,
Dat ons land weleer bestraalde,
Over 't licht op 's levens pad,
Waar men anders licht verdwaalde.
'T licht dat ons onmisbaar is
Dat is *Gods getuigenis*.

'T is dat groote oude boek,
Dat wij meestal „Bijbel” heeten

'K tink jimm' witte ollegjer ,
 Dat *dat* bôek in lange rytte
 Wei wie , yn de pape-boel ,
 Mei har hoeft op Rome's stoel.

Foâr goed fjiddel hêndert jier
 Waar dij roomske boel fesketten ,
 'T oåde bôek wie 'r nog ol yn ,
 'T kaam doe dalik boppe setten
 In in mon , bekind yn 't lân ,
 Kriege 't wud sa yne hoân.

Aanstons seag er 't Ljocht der yn.
 In mij tinkt dat wie gjin woender ;
 Oerol wjit doe tsjusternis ,
 Roenom nacht, sah swat os toender ;
 Want de macht van 't roomske hoeft
 Hie de wroâld it Ljocht omtroofd.

Doe stiek Luther 't Ljocht omheeg !
 Os de minsken 't bannen seagen
 Wie 't in lust om oon te sjen
 Hoe 't se nei dat skiinsel fleagen.
 Elk woe witte wat dat wie
 In wer uut dat ljocht ontstie.

Leo , dijt dat ek fenaam ,
 Woe 't mei swiete praatsjes keere
 Mar dat goeng net ; 't wie te let ;

En dat eens een langen tijd ,
 'K denk gij zult het allen weten ,
 Weg zonk in den papen-poel
 Met hun hoofd op Romes stoel.

Voor drie-en-een halve eeuw
 Werd dat pakhuis omgestommeld ,
 En , bij 't graanverwerken , ook
 D' ouden bijbel opgeschommeld.
 Zoo kwam die een man ter hand
 Die bekend is in het land.

Dadelijk zag die man daarin
 Nu het Licht , in al zijn luister.
 En geen wonder ; want hij stond
 Midden in een nachtelijk duister ;
 Want de macht van Romes hoofd
 Had aan de aard het licht ontroofd.

Toen stak Luther 't Licht omhoog !
 Als dat 't menschdom scheen voor de oogen
 Was het heerlijk om te zien
 Hoe ze stroomend derwaarts togen.
 Elk wou weten wat dat was ,
 Hoe dat licht ontstoken was.

Leo , die dat ook vernam ,
 Wou 't met zoete woordjes smoren
 Maar dat ging niet ; 't was te laat ;

'T folk woe net meer nei him heere.
 Wat er eam'le , wat er sei,
 Ieder goeng syn eigen wei.

Doe mei fjoer in strop in swud
 In de Pous wie sah permontig ;
 Mar uus folk (want 't goeng om 't Ljocht !)
 Focht in sloeg mar foël in hondig.
 Och , wat wie 't in slimme tiid !
 'T koste goed in bloed in striid.

Mar op 't laest mast 't bijgeloof
 Fôar Gods wud , yn alles , wyke ,
 In foar 't Ljocht mast tsjusternis
 Yn de hantsjes sels beswyke.
 Yne loâns fegadersêal
 Skamme nimmten him dy teâl.

Fôasten hjinne doe dat Ljocht
 Helder om har troon te skynen ;
 Want se wisten : soender dat
 Wie gjin wet gjin rjucht te fynen.
 Soender 't Ljocht gjit 't loân te grôen,
 Dat heh Foâsten ôenderfôen.

In de tsjerken rôenden fool ;
 Want men koe der 't Ljocht oonskouwe,
 In de oâders koene doe
 Frij har bentsjes taffertrouwe

'T volk wou niet meer naar hem hooren.
 Wat hij bazelde of bad,
 Ieder ging zijn eigen pad.

Toen met vuur en strop en zwaard,
 En de Paus was heel permantig;
 Maar ons volk (het gold het Licht !)
 Streed en sloeg maar fel en handig.
 Ach, wat was 't een zware tijd !
 'T koste goed en bloed en strijd.

Eind'lijk moest het bijgeloof
 Voor Gods woord in alles wijken,
 En de duisternis voor 't Licht
 In de hoekjes zelfs bezwijken.
 Zelfs in 's lands vergaderzaal
 Schaamde niemand zich die taal.

Vorsten lieten toen dat Licht
 Helder om hun troonen schijnen;
 Want ze wisten: zonder dat
 Moesten wet en recht verdwijnen.
 Vorsten bleek het dat de staat
 Zonder 't Licht te gronde gaat!

En de kerken liepen vol;
 Want men kon er 't Licht aanschouwen,
 En de ouders konden toen
 Vrij hun kindren toevertrouwen.

Oon de Masters , dijt de eer
Joegen oon de trouwe Heer.

Jezis Kristis , dijt yn olles
'T midden fan de Biibel is ,
Dijt wøl stoond is in begraven ,
Mar dijt , uut de tsjusternis
Fan it graef , wer opstiend is ,
Dijt foar sôenders het betelle
Net mei goud of iedsche goed ;
Mei syn eigen dierber bloed
Uus wer uut de jipte helle !
Disze Jezis is trog 't ljocht
Fan Gods wud op nij uus brocht !

Net trog eigen wurk in switten ,
Net trog swaaijen mei in kruus ,
Net trog yne biechtstoel sitten
Komt in earne soender tuus ;
Mar de Heere jout it uus .
'T wud wøl uus nei Kristis drjouwe ,
Want de priester-tsjoenderij
Makket nooit in soender frij ;
Derom mat we yn Jesis ljouwe .
Jild in oolje in wjirrookkwost
Het nog nooit in siel felost !

Doet de heeren 't loân bestjoeden
Mei de Biibel boppe oon ,

Aan de Meesters , die de eer ,
Gaven aan den trouwen Heer.

Jezus Christus , die in alles
Middelpunt des Bijbels is ,
Wel gestorven en begraven ,
Maar , die uit de duisternis
Van het graf , verrezen is.
Die voor zondaars eens betaaalde,
Niet met goud of wereldsch goed,
Maar die met zijn dierbaar bloed
Ons weer uit den afgrond haalde ;
Deze Heer stond ons door 't licht
Van Gods woord weer voor 't gezicht !

Niet door eigen werk of zwoegen,
Niet door zwaaien met een kruis ,
Niet door 't in den biechtstoel zitten
Komt een arme zondaar thuis ;
God geeft ons zich in zijn huis ,
'T woord wijst ons op Hem naar boven ;
Want geen priester-tooverij
Maakt een zondaar immer vrij ,
Maar in Christus te gelooven ;
Want van geld of wierookvat
Heeft geen ziel haar heil gehad.

Toen de heeren 't land bestuurden
Naar Gods woord en Gods bevel ,

In it folk de Biibel ljouwe,
 Goeng it Neerloân woender skoon;
 Mar der kaam in frjemde sykte,
 Hoe 't er hjitte wit ik net,
 Mar it bliekte dat dij pleag oan 't
 Folk it êag fertsjustre het.

In heel bulte Doktes wisten
 Wol de oorzaak fan dij kwaal;
 Mar os dij dan helpe woene:
 „'Thôegt net” wie de steege taal
 Fan de siiken „wat mien jimme!
 „Wij bin nog sah goed os sôen.”
 Och, it dwoerre mar in hwatsje,
 Doe hâh wij it ôenderfôen.

Want sij kêapen frjemde brullen:
 'T Biibelljocht wie har te gleân
 In it skym're har fôar de êagen
Nimmen koe Gods wud festedân:
 Mei dy brullen wudde de êagen
 Nou fan grêat in lyts bedoon.
 In sij sjogge, mei har bentsjes,
 Nou har sels foâr apen oon. (*)

(*) De lju dijt net folle fan God witte wolle sisse dat de wroad er sâh wat fan sels komd is. Dat goende sâh tâh:

It aai, det de wroad fan uutbret is, wie east wat te hjit. Mar doet it wat bekwolle wie drjouwe ir in bytsje

Toen het volk Gods woord geloofde,
 Ging het Neerland wonder wel;
 Maar er kwam een vreemde ziekte
 (Welken naam men haar ook geeft)
 Weldra bleek het dat die pläge
 'T volk het oog verduisterd heeft.

En een tal van Dokters wisten
 Wel de oorzaak van die kwaal;
 Maar, als zij dan wilden helpen,
 Klonk der zieken bitse taal:
 „*Wel dat hoeft niet, zeg wat denk je*
 „*Wij zijn vrij gezond en wél!*”
 Ach, een poosje nog, toen zag men:
Deze ziekte vordert snel.

Want ze kochten vreemde brillen,
 Om des Bijbels glans te ontgaan,
 En het schemerde voor de oogen:
Niemand kon Gods woord verstaan.
 'T oog bedorven door die brillen,
 Was 't met groot en klein gedaan!
 Want ze zagen, met hun kindren,
 Nu zich zelf voor apen aan. (*)

(*) De lui, die niet veel van God willen weten, zeggen dat de wereld er zoo wat van zelf is gekomen. Dat ging aldus toe:

Het ei waarvan de wereld is uitbroed was eerst wat te heet; maar toen het wat bekoeld was dreef er een beetje

Sels de Doktes krygen 't eâgseer
 In se wudde 't wurk ek saed ;
 Want it helpt ek net os stiene er
 Tsjien of toolf foâr yder baed.
 Is ir 'wat , de oâde Biibel
 Krijt de skuld , *der* sit it yn ,
 In dijt nou 't gezicht nog hewwe
 Skelde in rache ze uut foâr *fyn*.

Os min nou it Ljocht nog lêaf het
 Omdat min 't gezicht nog het ,

trillebil ynt wetter in der groeide fan-sels in seeslakje uut.
 Dij seeslakjes ferooren njunkelietsen yn spjerringen in de
 pakesisses derfan yn skiilfiskten.

Doe wie der in soodtsje fan , dyt hêal oppe droegte
 rekke , in dij begôenen ynne blouwmodder te krôepen. Doet
 ir nog wat drôege simmers kamen krygen se arige pootssjes
 in doe klodderen dij bispen bij de bjemmen op, om parren
 en appels te plooijsjen, in fan de skiilfiskstut wie niks
 oerblouwd, os dat lytse eintsje , det de apen de miggen
 mei oafkeere.

Nou ; san bytsje prate , in pêar leâsens in in pylo'n
 brôekje kamen er nog ol rillek gouw bij. Dat se deroon
 wôenen , ferleeren se wer oan it eintje stut , dat fan ge-
 slacht tãh geslacht ol meer ferdroege , in oon de tjennen ,
 dyt ynkrompen.

Nout it oller oenbeschoftste der wat oaf is , hjitte disse
 niute apen *minsken*. — — Dat sisse se te minsken sels.

Wet det easte wroad-aa (det san bulle woenders yn
 sieten) weikomd is , der hjet min se net oer.

Zelfs de Dokters kregen 't oogzeer,
 Bovendien verveelt de pret ;
 Want het baat ook niet al staan er
 Tien of twaalf voor ieder bed.
 Van elks misstap moet de Bijbel
 Nu de zondenbok maar zijn ,
 En die nu 't gezicht nog hebben
 Schelden zij al schimpend : *fijn*.

Als gij nu het Licht nog liefhebt
 Is uw oog nog onverlet ,

dril op het water en daaruit groeide van zelf een zeeslak of wat. Deze zeeslakken veranderden langzamerhand in spieringen en de kleinkinderen van deze weer in schelvischen.

Toen was een groepje daarvan half op het drooge geraakt, en deze begonnen in het slijk te *kruipen*. Toen er echter nog wat drooge zomers op volgden, kregen zij reeds aardige pootjes, en toen klaverden deze dieren de boomen op, om peeren en appels te plukken, en van de schelvischstaart was anders niet over, als dat kleine eindtje, waarmee de apen gewoon zijn de vliegen af te weeren.

Nu; een weinig praten, een paar laarzen en een broekje van pilo kwam er nog al tamelijk spoedig bij. Wat ze aan deze artikels hebben gewonnen verloren ze weer aan het staartje, dat van geslacht tot geslacht al meer verdroogde en aan de teenen, die wat ingekrompen zijn.

Nu eindelijk het allerlompste er wat af is, heeten deze tamme apen dan *menschen*. — — Dat zeggen ze ten minsten zelf.

Vanwaar dat eerste wereld-ei (waarin zooveel wonders *stak*) kwam, daarover hoort men hen niet.

Wut min mei in skeldwud : „*Dweeper !*
 „*Klerikaal !*” yn 't hoekje set
 „*Wij bint tinkend deel der nasje*”
 Sisse se „*mei kleeer foastoân* ,
 „*Ydre kop fan uus het wysheit*
 „*Wol sah folle os oore soan !*”

Sokke kearels fan foastoân
 Hjitte „*t folk fan Nederloân*”
 In se kin gjin ljocht ferdrage.
 Nou wut de oåde Biibel jage ;
 Mar it spont , it jout har lijën
 Om de Biibel foât te krijën.
 Wat se djinnen in betochten
 Hoet se nei in middel sochten ,
 Nimmen woe de Biibel misse ,
 Want dan woor 't wer tsjusternisse.

Mar in slim in oolik mon
 Kaam oon 't roer fan Nederloân ,
 Hij wie slimmer os in oor
 In betocht 'rin middel foor :
 „*Lytse ben it Ljocht omtnimme !*”
 Rôap er mei in foasse stimme ,
 „*Dus wij mat it folkje twinge*
 „*Dat se it Ljocht fan skwalle bringe !*”

'K ljouw it wie yn soânenfyftig
 Doet dat middel is betocht ,

Dan wordt gij met „*Clericaal*” en
 „*Dweeper*” in een hoek gezet.
 „*Wij zijn 't denkend deel der Natie*”
 Zeggen zij : „*Met wetenschap*
 „*Wel zooveel als zeven andren ;*
 „*Want wij zijn verbazend knap.*”

Zulke mannen van verstand
 Heeten „*'t volk van Nederland*”,
 Wijl zij 't licht maar slecht verdragen
 Willen zij Gods woord verjagen ;
 Maar 't geeft moeite aan de heeren
 Om Gods woord er uit te keeren.
 Schoon ze er ijverig naar trachtten
 Hoe ze op een middel dachten ,
 Niemand liet den Bijbel gaan ;
 Want dan zou het donker staan.

Maar aan 't roer van Nederland
 Kwam een leepert met verstand.
 Hij, wat slimmer dan elk ander ,
 Had het spoedig voor elkander.
 „*Roof den kiudren 't Licht !*” met klem
 Klonk aldus zijn forsche stem ,
 „*Nu de school van 't Licht beroofd*
 „*'T volk gedwo: gen, 't Licht gedooft !*”

Achttienhonderd zevenenvijftig
 Meen ik , is die vond bedacht ,

In doe hâh se in *Domper* makke
 Om te doowjen 't skwalle ljocht.
 Dalik mast de Biibel wyke
 'T woor fan heeger hoân ferbéan,
 In de skwallen wooren tsjuster
 'T Ljocht mast ôendre domper stean.

Mar wat wie 't in raar fôarskiinsel
 Dat min doe fenommen het!
 'T Ljocht wie doe nog lang net uutsmoed
 'T wie *yn 't hat fan 't folkjen* set!

Nee, dy domper koe 't net keere,
 't Ljocht dat wie te folle moâns,
 East oan 't smeulen, doe oon 't bannen
 Bij dij grutte domper loâns.
 'T wie sah raar hast net te tinken,
 Krekt os kamen se uut de groên,
 Roenom seâg min skwallen bouwen,
 Det min de oåde Biibel foen.

In „it tinkend deel der nasje”
 Makk' oos heel wat oos jin wys;
 Mar se seiën: nout dat sa goeng,
Dat de domper wie te lyts.
 Dus in nijë domper meitse
 Tiige sterk in great in swier!
 Jimme sil it nog wol witte,
 Want it wie foar trijë jier,

En een Domper , dien men maakte
 Voor het Licht, naar school gebracht.
 Dadelijk moest de Bijbel wijken
 Voor 't verbod van 's lands gericht
 En de scholen werden duister
 Want de domper kwam op 't Licht.

Maar, wat was 't een vreemd verschijnsel
 Dat men toen vernomen heeft !
'T Licht blijft onverdoofd ons stralen
Wijl 't in 's volks geweten leeft !

Neen , geen domper kon het weeren ,
 'T Licht Gods was te veel hun mans.
 Eerst ging 't smeulen , toen ging 't branden,
 Bij dien grooten domper langs.
 Zóó had men 't niet kunnen denken ;
 Want , als kwamen ze uit den grond ,
 Zóó zag men de scholen bouwen ,
 Waar men d' ouden Bijbel vond.

„'T denkend deel van 't volk voorspelde
 Steeds : 't zou heel wat anders zijn ;
 Maar nu zeiden ze : „*Als dat zoo gaat*
„Is de domper veel te klein.”
 Dus : een nieuwe domper maken
 Sterk terdeeg en groot en zwaar ;
 Gij herinnert 't u nog zeker ,
 Want 't geviel voor slechts drie jaar ,

Dat „’t oenskuldig Laam” Kappeyne (*)
 Woor benjemd os Arsjetekt,
 Om ’t bestek dan sâh te meitsen
 Dat it olle Ljocht bedekt.
 Doe oant timrjen flug in hondig;
 ’T goeng sâh hud os dat it flêag,
 In Kappeyne hie ’t kemonde,
 Mei in kleeer in fiersjend êag.

Dalik wie de domper makke.
 Foar it Ljocht wie ’t wol in skrik;
 Mar „it tinkend deel der nasje”
 Naam it foar in *masterstik*.
 Mar nou sit se yne bjenne,
 Dat se ’t ding net tille kin,
 Om it sah mar op te nimmen
 In te setten nei har sin.

In de Arsjetekt, Kappeyne,
 Fôar syn tjennen ek beducht,
 Gôende in pleâts fan mei te helpen
 Stiltjes kroepend op de flucht!
 Mar hij het wol knappe feinten,
 Ljuh mei wysheit ryk bedeeld,
 Dy mat nou de boel berjuchtsje,
 Nei dat great Kappeyne-beeld.

(*) Yne fegadering oppe njoggende Decimber achtjin-
 hoendet fjouwerinsontig, njemde Kappeyne himsels yne
 Twadde Kêamer *een onschuldig lam*.

Dat „*t onschuldig Lam*”, Kappeyne ,(*)
 Werd benoemd tot Architect,
 Voor 't bestek eens nieuwen dompers,
 Dat hij *alle* Licht bedekt.
 Toen aan 't timren vlug en vaardig,
 't Ging zoo snel alsof het vloog
 En Kappeyne gaf bevelen,
 Met een klaar en verziend oog.

Spoedig was een domper vaardig,
 Voor het Licht een ongeluk;
 Maar „het denkend deel der Natie”
 Roemde 't als een *meesterstuk*.
 Maar nu zitten ze in de boonen,
 Dat het ding hun is te zwaar,
 Om het zoo maar op te beuren,
 En het neer te zetten waar

Het behoorde. Zelfs Kappeyne,
 Voor zijn teenen ook beducht,
 Ging, in plaats van meê te helpen,
 Stillekens kruipend op de vlucht.
 Maar hij heeft wel knappe knechten.
 Lui met wijsheid rijk bedeed,
 Zullen nu het plan volvoeren,
 Naar 't door hem ontworpen beeld.

(*) In de zitting van 9 December 1874, noemde Kappeyne zichzelf, in de Tweede Kamer: *een onschuldig lam*.

Tink er om se bin fôarsichtig ,
 'T is nou oadel jier al liin
 Dat se binne begôen te siekjen
 Hoe 't se 't baeste middel fin'.
 Want it ding te plak te setten
 Der mat noodig oerlog bij ,
 Oos kin 't waese , ja dat witte se ,
 Dat se im op de tjennen krij'.

Nou heh 'k hjed mei in moânne twa
 Sil it spul begjinne ,
 In dan gêan de skwallen er oon ,
 Det nog Biibels binne.
 Mar , os bin dij skwallen joer ,
 'T sil wol better rinne ;
 Wij heh er jild genôag fôar oer
 Os wij Kristnen binne !
 In os stean wij wat allinne ,
 Nooit uus ben de leugen lêad ,
 Skwallen det gjin Biibels binne
 Bin fôar *geuse-ben* fôakêad.
 In hoe folle se kosje matte ,
 Wij jouw 't kristlik ôenderwiis ,
 Dat it bêast is fôar de bentjes ,
 Foar gjin goud in sulwer priis.
 Sil de laêste sint dan springe ,

En , geloof me , 't gaat schoorvoetend ,
 Want reeds twee jaar wordt gewikt (*)
 Over 't kiezen van het middel
 Voor hun doel het best geschikt.
 Om 't te plaatsen was het noodig
 Dat men goede voorzorg nam ,
 Of (ze zien dat wl) 't kon vallen
 Dat 't hun op de teenen kwam.

Met twee maanden hoor ik toch
 Zal dat spel beginnen ,
 En de staatsschool moet het dan
 Van den Bijbel winneu. (†)
 Maar , al zijn die scholen duur ,
 'T zal wel beter loopen ;
 Christnen is geen geld te lief
 Om ze er voor te koopen !
 Eer verlate ons alles , dan
 Dat we ons kroost doen dolen ,
 En voor *geuzen-kindren* nooit
 Bijbel-looze scholen !
 En wij geven , wat het koste ,
 'T dierbaar christelijk onderwijs ,
 Dat het beste is voor de kinderen ,
 Nooit voor goud of zilver prijs !
 Moet de laatste cent gegeven ,

(*) Het oorspronkelijke heeft „anderhalf jaar.”

(†) Het oorspronkelijke heeft : „En dan gaan de scholen
 waar Bijbels in zijn er aan.”

Dijt min yn it ponkje het ,
 'K ljouw dan is it nog gwodkeaper
 Os it wol is koste het.
 Tâh behoâd fan Ljocht in Biibel
 Hewwe uus oâdes oos wat dien ;
 Want sij joegen 't laêste drupke
 Bloed , dat se yn de ieren hien.
 Nou is 't nog mei jild te krijën ,
 Sah os elk gelokkig wit ,
 Soe in kristen 't jild dan mijë
 Dat hij 't Ljocht bedekke lit ?
 Nee , dij skwallen sill' bestâen !
 Der kin s' op betrouwe ,
 In op plakken det gjin binn'
 Sill' we nijë bouwe.
 Tink er om , 't is geuzebloed ,
 'T kin gjin twang fencere ,
 In de gong dij 't iendes het
 Kinne gjin wetten keere !
 FRJË SKWALLEN is de leus !
 In wij silt folbringe ;
 Yn it leeren fan de ben
 Kin gjin wet uus twinge !
 Skwallen bouwe great in goed
 Nei in mei uus krachten ,
 Wij binn' net , mei God oon 't roer ,
 Bang fôar iedske machten !

Die men uit het beursje haalt ,
 'K meen dan is het nog goedkooper
 Dan het wel eens werd betaald.
 Meer nog tot behoud des Bijbels
 Heeft het voorgeslacht gedaan ,
 Want ze gaven 't laatste dropjen
 Bloeds , uit de aderen , er aan :
 'T is voor geld nog te verkrijgen ,
 Zooals elk gelukkig ziet ,
 Zou een christen 't geld dan sparen
 Dat hij 't Licht bedekken liet ! ?
 Neen , er zullen scholen zijn !
 Daar moogt ge op vertrouwen (*)
 En daar waar ze nog niet zijn
 Zullen wij ze bouwen.
 Weet dan , dit is geuzenbloed
 Dat geen dwang kan dragen ,
 En de loop waar 't eens in schiet
 Kan geen wet vertragen !

VRIJE SCHOLEN , is de leus !
 'T liedje dat wij zingen ;
 In der kind'ren onderwijs
 Mag geen wet ons dwingen !
 Scholen bouwen groot en goed
Naar en met onze krachten ,
 Want met God , dan vreezen wij
 Niet voor aardsche machten !

(*) De friesche dictie „der kinne se op betrouwe”, wil eigenlijk zeggen: *daarop hebben ze* (de tegenstanders) *maar te rekenen*. Het begrip *vertrouwen* is dus hier zeer gewijzigd.

STOOMDRUKKERIJ VAN A. JONGBLOED TE LEEUWARDEN.

f 5552